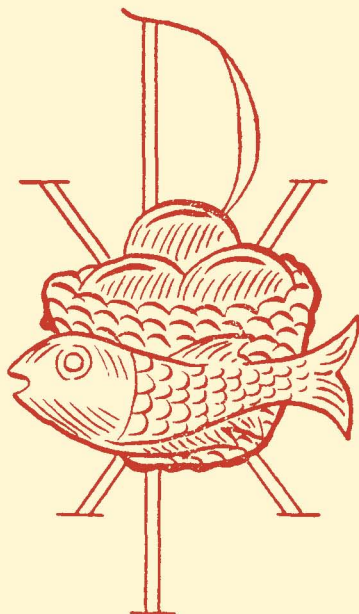

TÖRÖK JENŐ Sch.P.

PRIMÍCIÁD

Végh

KORDA R. T. KIADÁSA, BUDAPEST

P. Török Jenő Sch. P.:

Primíciád

*előkészítése, megszervezése, liturgiája,
stílusa, pedagógiája*

*Budapest,
Korda R. T. kiadása*

Nr. 735/1948. Imprimi potest. Budapestini, die 21.
Junii 1948. Alexander Sik Sch. P. Praep. Prov.
Nihil obstat. Dr. Stephanus Kosztolányi cens. dioec.
Nr. 34/1949. Imprimatur. Strigonii, die 10. Jan. 1949.
Dr. Joannes Drahos vic. gen.

Korda R. T. kiadása, Budapest. (F. k.: Varga E.)
Korda R. T. nyomdája, Bpest, VIII., Csepreghy-u. 2.
(Fel.: Kárpáti A.)

Kedves Testvér,

már csak néhány hónap választ el a rég-várt naptól, amikor immár valóság lesz a számodra: „tu es sacerdos in aeternum”. Talán már ott ragyog a lelkedben a papság eltörölhetetlen jegye, amelyet a Szentlélek Úristen égetett a lelkedbe a diakonus-szenteléskor. Itt az ideje, hogy lélekedben felkészülj arra a nagy napra, papi életed legünnepélyesebb napjára, amikor először lépsz az Úr oltára elé, hogy bemutassad a Szeplőtelen áldozatot...

Igaz, jelentősebb, nagyobb az áldozópappá-szentelésed napja, amikor elnyered a krisztusi papság hatalmát s amikor a püspökkel és társaiddal együtt mutatod be közösen először a szentmiseáldozatot. Mégis Reád és szeretteidre nézve is az a felejthetlenebb, sodróbb élményű, melegebb ragyogású nap, amikor először ajánlod fel egyedül az arany-paténán a hó-

fehér ostyát és önmagadat az Úrnak. Amikor először száll le hívó szavadra az Isten az ostya igénytelen színei alá. Amikor először feszülsz ég és föld közé s érzed, hogy „dispensator mysteriorum Dei” vagy, igazi közvetítő Isten és ember között. Ekkor jutsz igazán tudatára a krisztusi papság királyi méltóságának s nem csodálsz, hogy még szüleid is, atyáid is megcsókolják felszentelt, áldó kezed.

Primícia . . . Ebben a varázsos szóban benne muzsikál mindez. Beteljesülése régi, kispapi álmoknak, kiindulópontja az áldozatbemutató felséges útjának. *Haec dies, quam fecit Dominus, exultemus et laetemur in ea* — ez a zsoltár dalol majd a lelkedben ezen a napon. Ennek a napnak ragyogása soká, egy egész életen keresztül kell, hogy bearanyozza áldozópapi életedet. De nemcsak a Magad, hanem szeretteid számára is emlékezetessé kell tenned ezt a napot, amikor imádkozol értük, fejükre esded Isten áldását — és százan meg százan kérik esengve a zsenge áldozat gyümölcsseit a maguk s a Te lelked számára. Legyen ez a nagy és szép nap a felhőtlen boldogság napja. Kegyelemmel és lelki

örömmel teli neopresbyter-lelkedet ne zavarják földies, hétköznapi gondok, külső nehézségek, s ne keverjenek örömcseppeket a szent öröm serlegébe.

Ennek titka: készítsd elő alaposan, odaadással, bensőségesen és ügyesen primiciádat, minden külső vonatkozásával és személyi mozzanatával egyetemben. Ha elhanyagolod ezeket és nem ügyelsz rájuk, megkeserítik örömmünnepedet. Ez is szimbolum: itt is érezzük és szenvedjük a szellem és anyag kettősségét. Oda az áhítatos, bensőséges hangulat, ha külső kellemetlenségek, szemrehányások, zökkenők zavarják meg azt. Viszont egy kis törődéssel, fáradsággal elsimulnak, elkerülhetők az összes személyi és tárgyi nehézségek.

Ebben akar segítségedre lenni ez a kis írás. Egy felejthetetlen primícia eltörölhetetlen élménye, sok-sok bensőséges primiciái együttörvendező ünneplés tanulságai — mint manuductor, szónok, diakonus, segédkező vettem részt bennük — ihlették e sorokat. De tanúja voltam kisebb-nagyobb zavaroknak, ünnepi hangulatot rontó mozzanatoknak, bosszúságoknak is. Hogy ettől megkíméljelek,

irtam e sorokat. Legfőbb forrásom egykori kalazantinumi igazgatóm és pasztorális-tanárom, Zimányi Gyula exprovinciális atya előadásai, útmutatásai, amelyek a gyakorlat, a tapasztalat tűzpróbáját kiállották. Épp ezért, inkább közvetítőként, mint szerzőként ajánlom kegyeletes lélekkel soraimat a Kalazantinumnak, minden piarista papi lélek érlelő tűzhelyének, melengető otthonának.

*Kalazantinumi testvéreimen kívül másodsorban ajánlom kispap-tanítványaimnak, kispap-testvéreimnek is e kis írást, ezért szól fogalmazásom szerzeteshez és világi paphoz egyaránt. Merítsenek ihletet a Kegyes Iskola szelleméből!**

Budapest, 1948. Szent Péter és Pál ünnepén.

P. Török Jenő Sch. P.

** Csaknem tízéves íróasztali pihentetés után e komoly időkben csak többek óhajának engedve bocsátom útjára ezt — a két papnevelő intézetben amúgyis közkézen forgó — igénytelen írást.*

I.

Távolabbi előkészület

1. A legelső teendő a Primícia *helyének, templomának* kiválasztása, megállapítása. Hol akarod tartani primiciádat? Erre a kérdésre elsősorban magadnak kell válaszolnod. Saját lelki szükségleted, igényeid kielégítésén túl azonban gondolnod kell arra, kik, hol és miért tartanak „justt a fiúhoz”. Elsősorban a szülőföld temploma, plébánosa, hívei („Enyém a fa; ő gyümölcse”) vagy ha jóideje másutt éltél vagy élnek szüleid, akkor a lakhely temploma hív. Vagy szerzetesiskolában nyertél hivatásodat s vár ennek a kápolnája, régi áhítatod színtere, diákkori áldozásaid oltára. Esetleg jó apácák tanítottak s hív a meghitt zárdakápolna . . . Sok ilyen vagy ehhez hasonló lehetőség merülhet fel. Esetleg áldozatot kell hoznod magasabb érdekből: pl. a papi toborzódás kedvéért egyházmegyéd vagy szerzeted valamelyik ilyen szempontból jelentős helyén kell in-

kább mondanod a P-t, mint szülőhelyeden. Idejekorán döntened kell. S ha valóban több jogos igény között kellett választanod, szépen, szeretettel mentsd ki magadat, érts szót ott, ahová hiába várnak. Esetleg „infra octavam” fogsz majd ott misézni. (Lásd IV. 1.)

2. A P. *napja* legyen lehetőleg a felszentelésed után következő első vasár- vagy ünnepnap. Lehetőleg ne hétköznap: hadd részesüljenek minél többen a P. kegyelmében. Ami a közelebbi időpontot illeti, természetesen alkalmazkodni kell az illető templom miserendjéhez. Függ attól is, hogy énekes vagy csendes mise lesz-e a Primícia. Általában 9, 1/2 10 órai időpont látszik a legalkalmasabbnak, de semmiestre se kezdődjék 10 óra után. E késői időpontot vagy a szokásos nagymise ideje vagy a vonat késői érkezése indokolja.

3. Mind a P. helyének, mind az időpontnak megállapítása során szem előtt kell tartanod a hazai viszonyaink közt irányadó szempontot: az újmise egyúttal a hívő nép, az egyházközség vagy más közület (szerzetesrend vagy szerzetház, intézet stb.) ünnepe is legyen, ne csupán az újonnan fölszenteltnek egyéni,

meghitt csendes élménye, tehát a *közöségnek is ünnepe*, nemcsak az *egyéné!*

4. Amikor a P. helyét és idejét kellő megfontolás után s az érdekeltekkel is szót értve megállapítottad, személyesen vagy levélileg fel kell keresned az illetékes plébánost vagy szerzetes-elöljárót (rector ecclesiae-t), és *engedélyt* kell kérned a P-ra. Bármennyire is kegyelem ez a hívek számára, a köteles szerénység megkívánja az udvarias engedélykérést. Pontosán jelezned kell, hogy csendes vagy énekes misét akarsz mondani és ki lesz a manuductor és a szónok.

5. A manuductor és a szónok megválasztásánál előtérben áll az a szempont, hogy papi életed e legszebb napján melyik idősebb paptestvéredet, illetve atyádat szeretnéd magad mellett látni? A választás során gondolnod kell lelkiatyádra, — részint arra, akinek még diákkorodban része volt hivatásod kialakulásában, részint arra, aki kispapságod idején állott melletted — szemináriumi elöljáródra, plébánosodra, egykori hittanárodra, szerzetestanárodra, egykori növendék-társadra, esetleg a primíciái templom plébánosára, házfőnökére stb. . A gondos

mérlegelés után itt is szeretettel, de határozottan szót kell érteni azokkal is, akik hiába tartanak reád igényt, különösen, ha ez indokolt és ha tudtadra adták; egyébként fölösleges magyarázkodni. Később egy szeretetteljes meghívás, egy szépen dedikált szentkép sok mindent helyreüt.

Akiket viszont fel akarsz kérni, hónapokkal előbb kell akár levélben, akár személyesen felkérni a hely, idő és egyéb körülmények gondos jelzésével. Természetesen kétséget kizáró módon jelezni kell, hogy a felkérés manuductorságra vagy szónoklatra vagy esetleg mindkettőre vonatkozik.

6. A manuductor és szónok után sor kerül a P. többi *funkcionáriuszinak, szereplőinek* megválogatására, felkérésére. Diakonus, subdiakonus, kántor, az énekkar vezetője vagy esetleges szólószámok szereplője, főbb rendező jöhet itt számításba. A kisebb szereplők felkérése maradhat későbbre (pl. az asszisztencia többi része), vagy rábíthatjuk másra is (pl. az énekkar vezetőjére a szólisták felkérését, diakonusra az asszisztencia összeállítását, bár ez utóbbit inkább az újmisést intézze).

7. Vigyázni kell arra, hogy a helyi

plébános, illetve *szerzetház feje* az újmisénél megfelelő szerephez jusson, különösen ha még anyagilag is hozzájárul az újmiséhez (elszállásolás, vendéglátás). Ki kell éreznünk, mit várnak tőlünk és hogyan kerülhetjük el a jogos neheztelést és kifogásokat. Ezek utóbb nekünk is rosszul eshetnek. Tapintat és gyermeki nyíltszívűség a legtöbb esetben megoldja a helyzet nehézségeit. Nem lehet kizárólagos szempont a szerepek felajánlásánál a rokonszenv, sőt nem egyszer érdemes itt is „művészi önfegyelmet” gyakorolva más jelentős szempontot követni. Esetleg — okkal-móddal — a jövőt, szeretteink jövőjét tartani szem előtt (pl. akinek anyja mint tanító vagy egyházközségi funkcionárius a plébános munkatársa, nem mellőzheti azt, stb.).

8. Jókor kell hozzáfognod a *meghívandók* összeírásához is. Itt azután igyekezzünk eleget tenni mindenkinek, aki részt óhajt venni életünk nagy napján. Egyszerre aligha tudjuk áttekinteni a meghívandókat. Viszont az alábbi módszer segítségével aligha marad ki jogos igénylő: Hónapokkal előbb egy noteszben vagy füzetben, több kategóriába osztva, más-

más lapon megkezded a meghívandók összeírását. Ilyen csoportok: család, egyházmegyei paptestvérek, illetve rendi testvérek, szeminárium, barátok, egykori iskolánk, egyetemi kurzustársak, családi vagy lakóhelyi ismerősök stb. Időközben új meg új nevek jutnak eszünkbe, közben találkozunk egyik-másikkal s meg is kérdezhetjük, hogy abból a körből kinek meghívására gondol és így tovább. Így azután mások hozzászólása, de elsősorban saját tudatalatti gondolkodásunk nyomán idővel teljes névsort kapunk. Ezt azután mással is ellenőriztetjük, kiegészítetjük.

9. Idejekorán kell az izléses meghívók és szentképek kiválasztásáról, ki nyomtatásáról gondoskodni. A mai fejlett egyházművészeti izlés és örvendetesen terjedő liturgikus szellem világában törekedjünk a nemes egyszerűség mellett stílusra, izlésre. Kerüljük a giccsot, az izléstelen lenyomatokat. Igen olcsón juthatunk hozzá művészi reprodukciókhoz és szép, liturgikus szimbolumokat ábrázoló képecskékhez is. (Lásd Liturgia, Bpest, I., Krisztina-körút 125.) A szöveg legyen magyaros. (Nem: „25-én tartom első szentmisémet, amelyre tisztelettel meghívom”,

hanem: „25-én mutatom be első szentmise áldozatomat. Erre tisztelettel és szeretettel meghívom.“) A szentképre *jelmondat* szokott kerülni. Ez fejezze ki a papi hivatás vagy az első szentmise hangulatát vagy valamely mozzanatát, s ne legyen — még Szentírásból sem — valami erőszakolt idézet, sőt esetleg idézetek halmaza.

10. Az első szentmisére magára alaposan el kell készülnünk. Ha nincs kitűnő hangunk vagy hallásunk, ha csak tehetjük, alapos készüléssel, hónapokon keresztül is, merjünk és tudjunk *énekes nagymisére* vállalkozni. Mint kispapok évekig gyakoroltuk a segédkezést: ne féljünk tehát attól, hogy amikor megkezdjük fölséges áldozatbemutató-utunkat, akkor az első alkalommal is igazi, teljesértékű liturgikus cselekménnyel, ünnepélyes nagymisével mutassuk be első hódolatunkat az Úr előtt. Vitán felül áll, hogy szentbeszédnek *kell* lennie az újmisén. Nagyon is lehet szó arról, hogy a szónok — egész mise alatt a szószéken állva — *konferálja* a szentmiseáldozatot.

11. *Ajándékot* ne várjunk senkitől. Sőt, ha lehet, hárítsuk el. De ha ez nem lehetséges és tudunkra jut valamely készülő

ajándék (pl. hímzés, kézimunka stb.), akkor tudjunk szépen, szerényen és tapintatosan, de határozottan eligazítást nyújtani vagy nyújtatni. Szívesebben veszik ezt, mintha fölösleges vagy céltalan munkára vagy költségre vállalkoznánk (pl. olyat készítenek, amit már mástól kaptunk, esetleges liturgikus vagy más szempontból hibásat, használhatatlant terveznek és í. t.). Tőlünk se várjanak ajándékot. Illő azonban, hogy a manuductor-nak, szónoknak, segédkezőknek, általában a P. közvetlen jötevőinek külön kiválasztott és dedikált, vagy legalább sajátkezűleg aláírt szentképpel kedveskedjünk.

12. Igyekezzünk primiciánkat vallás-pedagógiailag kihasználni. Legyen az szereteteink számára — ha szükséges — az Istenhez való visszatérés, a magábaszállás napja. A mi kezünkben szívesebben fogadja a Legszentebbet esetleg évek óta tévelygő rokonunk. Kérjük tőle, mintegy ajándékképen, hogy így vegyen részt a mi ünnepünkben, áldozatunkban. Legyen ez a nap a vérszerinti család Treuga Dei-je, megbékélésre való alkalma, a béke és szeretet ünnepe: „Quam speciosi pedes evangelizantium pacis, evangelizantium

bona...“ (Róm. 10, 15.) Ennek az előkészítésében éberek és fáradhatatlanok legyünk, híven az apostoli figyelmeztetéshez: „Insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina.“ (II Tim. 4, 2.)

II.

Közelebbi előkészület

1. Kedves Testvér, már közeledik a P. nagy napja. Már csak két hét választ el tőle. Itt az ideje, hogy a már jókor elkészített *meghívókat széjjelküldjed*. E téren azonban nem lehet egyöntetűen eljárnod. A manuductoroknak, szónoknak, legközelebbi rokonaidnak, plébánosodnak (ha szerzeteskápolnában misézel: a szerzetes-elöljárónak), esetleg más meghívandó funkcionáriusnak vagy levélben, kíséző-sorokkal kell a meghívót elküldened vagy személyesen elvinned, ha ez lehetséges. Esetleg elég a nyomtatott meghívót névaláírással, egy-két melegebb hívó szóval is ellátni („Nagy szeretettel hívja“, „Föltétlenül elvárja“, „Szíves részvételére nagyon számít“; „Jövetelét igen kérem“ stb.). Ugyanígy járunk el a primíciánk egyéb szereplőivel (segédkezők, kántor, templománya és í. t.). Mindezek feltétlenül elvárhatnak tőlünk

többet a nyomtatott meghívónál; még akkor is, ha régebben megállapodtunk velük: ez esetben legalább nevünket írjuk alá sajátkezűleg.

2. A hirdetésnek másik mozzanatáról is kell gondoskodnod: meg kell kérni az illetékes plébánost vagy rector ecclesiae-t, hogy legalább egy héttel előbb hirdesse ki és függesse ki a hirdetőtáblára vagy a templomajtóra a primícia pontos idejét, körülményeit, személyi mozzanatait (Primiciáns, manuductor, szónok neve). Gondoskodni kell, hogy a környéken (filiák) is hirdessék. Ha van helyi lap (esetleg egyházközségi értesítő), akkor ebben is közzé kell tétetni.

3. Még a meghívók szétküldése előtt pontosan megbeszélted, illetve levélileg elintézted a plébánossal, illetve rector ecclesiae-vel a szentmise pontos idejét (óráját is) s szabatosan körülírtad azt is, hogy a szentmisével kapcsolatban mit kérsz, illetve miről gondoskodsz magad (asszisztencia, ének vagy éneketét). Minderre nézve világosan szót kell érteni.

4. A meghívással egyidejűleg a manuductoroknak, szónokoknak s egyéb fölkért funkcionáriusoknak (asszisztencia, éneke-

sek stb.), illetve egyszerű *szállóvendégeknek* pontosan meg kell írni a vonat indulását, érkezését, ki fogja várni, lesz-e kocsis vagy autó (ha nem, akkor legalább az esetleges csomag szállítójáról kell gondoskodni a manuductor, ill. egyéb tiszteltbeli személlyel kapcsolatban). Meg kell írni a szállást (szállásadó nevét, foglalkozását) s azt, hogy a meghívás az ebédre (ill. az esetleges agapéra) is vonatkozik-e vagy sem. Mindjárt meg kell írni a visszautazás lehetőségeit is, legkorábban mikor érkezhetsz vissza lakóhelyére. *Clara pacta boni amici* — ezzel esetleges kellemetlen meglepetésnek vehetjük elejét.

5. A már említett egyéb funkcionáriusoknak, mint pl. az asszisztálók, szentképosztó, kántor, énekesek stb. egészen pontosan meg kell mondani, illetve írni, hogy *mi lesz a szerepük* s milyen kellékeket, felszerelést kérünk tőlük, hogy magukkal hozzák (pl. karing, kotta stb.).

6. Ha minden megtalálható a helyszínen, ami az asszisztenciához szükséges, még akkor is jó *előzőleg megtekinteni* (pl. van-e abból a liturgikus színből teljes ornátus, nem szorul-e kiegészítésre, megvarrásra, kimosásra vagy vasalásra stb.).

A *paramentumok* végleges összeállítása azután előző napon történik, éppúgy, mint az oltár *virágokkal* való feldíszítése. Ez utóbbi vagy legalább ennek költsége általában a primíciánst, illetve hozzátartozóit terheli. A helyi viszonyok megmondják azonban, hogy szükség van-e minderre (pl. van „templomanya”, akit sértene beavatkozásunk, vagy jól felszerelt zárda-kápolnáról van szó, gondos apácákkal és így tovább).

7. Énekekkel, asszisztenciával jó előzőleg a részleteket megbeszélni, s ha lehetséges, előző délután kis *próbát* tartani.

8. Igen nagy körültekintéssel kell megrendezni a P-vali kapcsolatos *ebédet* vagy *villásreggelit* („agapé”-t), esetleg mindkettőt. Vegyük először azt az esetet, hogy csak szűkkörű ebédre lehet szó. Ebben az esetben a szűkkörű családon kívül hivatalos az ebédre a manuductor, a szónok, a kántor; ha szerzetes a primíciánst, akkor még a helyi előljáró (amennyiben mint manuductor vagy szónok nem volna érdekelve). Ha több meghívás lehetséges, akkor az asszisztencia, legalábbis a diakonusok (különösen ha már felszentelt papok ezek is), az esetleg részt-

vevő többi oltártestvérek; a családból pedig a valamivel távolabbiak, esetleg jóbarátok stb. A kereszt- és bérmaszülők a legszűkebb családhoz számítanak.

9. Az „agapé”, illetve a villásreggeli vagy sörözés épp arra jó, hogy ha csak szűkebbkörű ebédről lehet szó, a primíciáns mégis megvendégelhesse, inter pocula caritatis maga körül láthassa a P. jótevőit, segítőit, a tágabb családot. Ez esetben feltétlenül meghívandó mindenki, akinek a P. körül része volt: asszisztencia, énekkar (ha csak egy pohár sörre is), oltártestvérek, beleértve a jelenlévő kispaptestvéreket is. Nem lehet mellőzni azokat sem, akik a mi kedvünkért utaztak ide — ezeket bizonyos előjogok illetik meg a helybeliekkel szemben. — Ha az énekkar olyan tekintélyes számú, hogy megvendégelése nehéz volna, akkor ezt a kérdést — mint már ismételten láttam — így oldhatjuk meg: Egy kis énekszámmal szerepel az agapé alatt — „meglepetés-szerűen” — az énekkar s utána egy-egy pohár sörrel, illetve egy hordó csapra- veretésével köszöni meg az újmisés a kedvességüket. Adhatunk az énekkarnak pénzadományt is (pl. kirándulási alapra).

10. Azt idejekorán kell végiggondolni és az érdekeltekkel megbeszélni, hogy újmisénkkel kapcsolatban *milyen arányú ebédet vagy agapét* (esetleg mindkettőt) tudunk adni paptársainknak, szeretteinknek, az újmise szereplőinek. Érthető, ha ilyenkor ki akar tenni magáért a szülői ház, rokonság, jóakarók, plébános, rendház. Kár volna egyoldalú puritánsággal gáncsot vetni a megnyilvánuló nagylelkűségnek. Ne legyünk ellenségei a jónak. Legyen a primícia e részről is örömmű. De vigyázzunk a mértékre, stílusra, szolidásra, diszkrécióra. Túlzásba, nagyzásba, stílustalanságba semmiesetre sem egyezhetünk bele. Szeretettel és tapintattal kell korlátokat szabnunk. Arra megkülönböztetetten vigyázzunk, hogy mi magunk milyen igényekkel lépünk föl a plébános vagy rendház irányában.

11. Nem lehet helyteleníteni, ha a könnyebb megoldás, a szülői ház tehermentesítése céljából az újmisé ebédet (vagy agapét) valamely katolikus egyesület termében (kerthelyiségében) vagy tisztes *vendéglő külön termében* rendezik.

12. A nehezebb és kényesebb mozzanatok közé tartozik a primíciai lakoma

vendégeinek meghatározása. Arról eleve le kell mondanunk, hogy minden nehez-
telésnek elejét vegyük. A lehetőségekkel
számot vetve határozottan és elvi alapon
kell döntenünk. Nem lehet általában az
azonos fokú rokonok közül az egyiket
meghívni, a másikat mellőzni. Természe-
tesen itt is van kivétel, amely csak erő-
síti a szabályt, pl. ha valamelyik komoly
áldozatot hozott az újmisés neveltetése
körüli. Bár a sorompókat határozottan le
kell eresztenünk, az utolsó pillanatban is
megjelenhetik olyasvalaki, akit nem lehet
mellőzni. Körültekintő éberség és szerető
tapintat legyen a vezérünk. Az ebédnek,
illetve agapénak helyét és idejét gondo-
san (lehetőleg írásban) idejekorán *közölni*
kell az érdekeltekkel. Világosan, kétséget
kizáró módon meg kell jelölnünk a meg-
hívón, hogy a meghívásunk a szentmisén
kívül az agapéra vagy ebédre is szól. Leg-
alkalmasabb, ha a nyomtatott templomi
meghívó mellé csatoljuk — akár írott,
akár nyomtatott — ebéd (villásreggeli)
meghívásunkat. Természetesen mérlegel-
ni kell a külső körülményeket is: város-
ban megtehetjük, hogy a szűkebb kört
ebédre hívjuk csak meg (ezek közben

hazamennek), a távolabbi ismerősöket vagy szereplőket (asszisztencia, énekesek) villásreggelire. De falun nehéz volna a misén is, ebéden is hivatalosakat a közben rendezett villásreggeliből kihagyni!

13. Az újmisést *tehermentesíteni* kell a vendéglátás és rendezés munkája alól. Az ő teendője mindössze az, hogy a megfelelő szerepeket kiossza, a rendezőket felkérje. Legyen valaki, aki a vendégek fogadását és elszállásolását intézi, másvalaki pedig az ebédet, illetve agapét. Ezek dolga a meghívottak számontartása. A templom körüli rendezésre a paptestvérek közül kell megkérni valakit, és pedig lehetőleg kettőt: az egyik az oltár és a sekrestye körül intézkedik (ha asszisztencia van, a ceremonarius), a másik a templom hajójában vagy tábori mise esetén a hívek körében intézkedik. Ennek főleg az áldozás és áldoztatás kapcsán akad dolga.

14. Ha az újmisés közvetlen a P. előtt érkezik meg, személyesen *tisztelegjen* legalább a plébánosnál vagy a rector ecclesiae-nél, ha pedig szerzetes, a helyi előljárónál. Ha van idő, személyesen intézheti vagy pótolhatja a legfőbb meghívá-

sokat, ha ez nem levélileg történt. Fel-tétlenül keresse fel a manuductorát, s ha lehet, vagy több nap van rá, akkor a szónokot, kántort, templomanyát stb.

15. Legalábbis a legrövidebb áldás-formulát jó kívülről is megtanulni.

16. Legkésőbb előző napon ki kell dolgozni, pontosan leírva, az újmise *mementóit*. Erre jó előre készülni, eleve fel-jegyezve (mint a meghívandókat) ígért és kijáró megemlékezéseinket.

17. Legkésőbb az utolsó napon el kell készíteni köszöntönket, pohárköszöntön-ket, amelyben köszönet jár a P. közelebbi és távolabbi jótevőinek. Ez utóbbiak kö-zött szerepelnek a szülők, keresztszülők, nevelők (tanítók), lelkiatya, elöljáró, jelenlevő egykori tanárok stb. A köze-lebbi jótevők mindazok, akiknek a P. körül bárminő szerepük van a manuduc-tortól kezdve az énekkari tagokig.

18. Szokás az újmise számára jobb minőségű *borról* (tokajil?) gondoskodni.

19. Izlésed szerint jóelőre gondoskodj *fényképészről* — illetve a hivatlan fény-képészek távoltartásáról.

20. Végül, kedves Oltártestvérem,

fogadd meg ezt a tanácsot is: az utolsó napon, a P. előestéjén *korán feküdj le*, a nélkül azonban, hogy megfeledkeztél volna az anticipálásról! Tehát igyekezzél kialudni magadat és jókor fölkelni.

III.

A nagy napon

1. Kedves Újmisés Testvérem, miután reggel hálát adtál az Úristennek, hogy reád köszöntött a nagy nap, mondd el a napi zsolozsmát a Nonáig.

2. Meg kell nézned, vagy a felkért paptestvérrel megnézetned, hogy az oltár körül és a sekrestyében *rendben van-e minden*. Van-e rituale vagy imakönyv a Veni Sancte (Veni Creator) himnuszhoz, megvannak-e a szentképek, tálca, az áldásformulák. A szentképek osztogatójáról legkésőbb most kell gondoskodnod, megfelelő utasításokkal ellátnod.

3. Vedd elő és nézd át a *mementók* jegyzékét. Szentmise közben elég erre gondolni, de jó — ekkor is, máskor is — hozzátenni: „et eorum omnium pro quibus scis et vis me debere orare”.

4. Ügyelj az *öltözésnél*. Az újmisén különösen rosszúl hat a lelógó alba, le-

csúszó kazula. Ez utóbbi elkerülhető, ha a szalagokat fent szorosan kötjük meg.

5. Az újmisét sokhelyütt megelőzi a *búcsúztatás* a szülői háznál vagy üdvözlés a plébánián. Legyen, aki ezt is rendezi, intézi.

6. Érthető az izgalom a szentmisén, mégis törekedned kell a *nyugalomra*. Nyugalmat meríthetsz egyrészt a célhozérés fölötti hála érzéséből, másrészt a királyi papság fenséges méltóságának átérzéséből. Fogadd el a *manuductor* (M) segítségét a szövegek mondása körül. Meg is kérheted erre előzőleg, ha nem vagy még egészen biztos a kívülről mondandó szövegekben. A M. egyébként a *presbyter assistens* szerepét tölti be.

7. Az *áldoztatás* során a szentélyben, a kispapok után áldoznak a legközelebbi vérrokonok, testvérek, kereszt- és bérmaszülők. A többiek a korlátnál. Ezt a mise előtt a M. vagy más pap — harsány hangon — hirdesse is ki. Valamelyik pap-testvér segítsen és igazgasson itt.

8. Primícia végén lehet — de nem szükséges — *Te Deum*-ot énekelni. Ez

stílusosan fejezi ki az újmisési hangulatát és liturgikus szempontból is megengedett.

9. Mise után vagy az oltárnál levetheted a kazulát és manipulust, vagy inkább a sekrestyében öltözz át karingbe, stólával. A sekrestyei átöltözés közben jó lesz meginnod az előre odakészített pohár tejet vagy kávé. Közben a M. vagy erre fölkért pap kihirdeti jó hangosan az áldás rendjét és vigyáz is az irányításra.

10. Az *áldás* alkalmával két karingbe öltözött kispap vagy ministráns segít: egyik a formulát tartja, a másik a tálcán a szentképeket s ezeket osztogatja. Az áldás sorrendje: Előbb a papság, azután a szülők, rokonok és hívek. A papság sorában mindenképen a M. az első. Utána következik szerzetesnél a rendfőnök (vagy képviselője), helyi előljáró. Azután a szónok, a diakonusok és az asszisztencia többi tagjai. Ezután következnek a szülők és legszűkebb család, mint az áldoztatásnál is (7. pont) a szentélyben. A többi hívek a korlátnál.

11. Hosszabb *áldásformulát* — különösen ha sok pap van jelen (pl. egész rendház) — csak a manuctornál és szó-

noknál (szerzeles-elöljárónál, plébánosnál) kell használni, továbbá szülőknél és testvéreknél. Kéz- és arccsók csak módjával, diszkrécióval forduljon elő: esetleg a szülőn, manuductoron kívül papi előjárónál, diakonusnál. Viszont az újmisés a királyi papság méltóságának kijáró magától értődéssel fogadja a kézcsókot tenyerének belső részén, a presbyterre kenetés helyén. Áldás közben *kezünket* a megáldandó feje fölött tartjuk, sohasem a vállán (papoknál sem!). Gyermekhez lehajolunk, de sohasem térdelünk le, ez stílustalan, nem illő. Az *áldásformulákat* (lásd Függelék) gépeljük le és ragasszuk erős kartonra; ezt a balfelől segédkező tartja. Az *áldás módjának* leírását lásd a Függelékben.

12. Ha rendkívül nagy a tömeg, akkor használhatunk áldáshoz *stólát* is, vagyis egy áldást adunk a kifeszített stóla alatt térdeplő hívekre. Mivel a hívek szívesen várnak az áldásra s ez inkább személyes élmény a számukra, ha egymaguk kapják, azért ha csak lehetséges, áldjunk meg mindenkit külön-külön. — Igen érdekes közvetítő megoldás: az újmisés elő-

ször (a papság és család megáldása után) a szószékről ad áldást mindenkire s utána egyenkint mindazokra, akik hozzája járulnak. Így mindenki hozzájut a külön áldáshoz is, viszont, akinek sürgős a dolga, beérheti a közös áldással.

13. A szentmise után tartják — ha tartják — az *agapét*, villásreggelit. Az újmisés ilyenkor meleget igyék vagy egyék. A vendéglátó házigazda tisztét más lássa el, ne a kifáradt újmisés. Különbben is előfordul, hogy a villásreggelit még az áldás befejezése előtt megkezdik, ha nagy a tömeg, tehát ezért is kell pót-házigazda.

14. Mise után szokott történni — ha gondoskodtak róla — a fényképezés is. Senkinek sem szabad erről lemaradni, akinek lényeges szerepe volt a P. körül, de a szűkebb családnak is feltétlenül szerepelnie kell a fényképen. Ebből azután kapjanak az érdekeltek: M., szónok, asz-szisztencia és i. t.

15. Az *ebéden* természetesen a főhely az újmisésé. Ha a megyéspüspök vagy rendfőnök is jelen van, akkor ketten ülnek a közepén, illetve asztalfőn úgy,

hogy az Ordinárius ül az újmisés jobbján. Jó névkártyát tenni a terítékek mellé. Ha 15—20 vendégnél több van, akkor legyen valaki, aki a vendégeket is, az elhelyezést is ismeri és a helyrekalauzolóást végzi — vagy készítsen az ebéd rendezője kis helyrajzot. A sorrendet illetőleg tudni kell, hogy az első helyek: az újmisés jobbján, balján, a szembenülő, ennek jobbján és balján és i. t. Az ültetés sorrendjénél természetesen nem a társadalmi állás, hanem az érdekelttség a foka és a papi méltóság megbecsülése legyen az irányadó szempontunk.

16. Az ebéd során először a M. vagy más pap (plébános, szerzeteselőjáró) mond *köszöntőt*. A P. feltétlenül válaszoljon. (Lásd II. 14.) Lehetőleg más ne szólaljon fel — esetleg az édesapa vagy házigazda, az egykori tanító vagy tanár, ha igen meleg kapcsolatok fűzik az újmiséshez. Előzőleg meg kell állapítani és a számot rögzíteni: általában az ünnepelten kívül 3 felszólaló a maximumnak tekinthető.

17. Az újmisésnek mindenkire legyen legalább egy-két jó szava. Ezért az idejekorán végzett asztalbontás után ve-

gyüljön a vendégek közé s ha (pl. klauzúra miatt) megosztott a vendégsereg, látogasson át a többiekhez is.

18. A nagy nap megilletődött komolyságával, a királyi papság méltóságával nem ellenkezik a *derű és jókedv*. Tudjunk együtt örülni a velünk, miattunk örvendezőkkel. Soha és semmi körülmények között nem vehetünk részt táncban. Az új misével kapcsolatban minden vallásos lelkületet sértő világias mulatozás (tánc) elítélendő. Nagy felelősséggel vigyázzunk a kispapokra: a mi papságunk örömnépe ne legyen nemhogy derékbatorője, de még csak veszélyeztetője se egyetlen kispapi hivatásnak. — Ha a „hangulat nagyon emelkedik“, tudjunk eltűnni — de legyen józan, felelős, stílusérzékkel rendelkező helyettesünk, aki ügyel arra, hogy ne legyen botrány, s ha kell, egyeseket idejekorán eltávolítsanak, hazakísérjenek.

IV.

A primícia után

1. Szép és hasznos — lelki gyümölcsöket hozó — szokás az „infra octavam primitiae” misék (vulgo: *pótprimícia*, *secunditia* etc.) mondása újmisés áldás osztásával egybekötve. Ennek megvannak a pszichológiai gyökerei: részint magunk érezzük lelki szükségét annak, hogy az újmisés áldás kegyelmében részesítsük egy-egy templom, zárda, egyházközség lelki családját, amelyhez bizonyos lelki szálak, kapcsok fűznek. Részben épp ezek is igényt tartanak reánk a primíciával kapcsolatban, s mivel ettől elestek, így kárpótoljuk őket. Így pl. ha szerzetes nem rendi templomában mondotta első miséjét, illik, hogy a második misét, vagy az octáva vasárnapjának, illetve közbeeső ünnepének miséjét saját szerzete templomában mondja. De számításba jön volt iskolánk, gyermekkori áhítatunk oltára,

növendékveink szentélye, papi jötevőnk, rólunk gondoskodó kedves nővérek temploma és í. t. Természetesen mértéktartók legyünk s éadjuk be az octávéval — ezen túl csak akkor mondhatunk újmisés áldással szentmisét, ha fizikailag lehetetlen volt előbb, viszont az első lehetséges alkalmat felhasználjuk. Így pl. külföldi szemináriumban felszenteltek hazajövet az első vásár- vagy ünnepnapon mondhatnak ilyen misét. Viszont itthon felszentelt pap ősszel, diszpozíciójának színhelyére érkezve már ne mondjon újmisés áldással misét.

2. Ez „infra octavam” misék az igazság, az igazlelkűség és szolidság szellemében *nem hirdethetők úgy, mint primíciák*. „Ekkor N. N. újmisés szentmise-áldozatot mutat be és újmisés áldást oszt” — ez az egyetlen becsületes megoldás. E misék egyébként nem folyhatnak le az újmise külsőségei közt: manuductor szerepeltetése nem engedhető meg. Udvariaság kedvéért ne sértsük meg áldozatbemutatói hivatásunk első napjaiban a liturgia előírásait. Viszont nincs akadálya, hogy a szentbeszédben említés tétessék a papi hivatás jelentőségéről, az újmisés

áldásáról stb. e szentmise kapcsán. Ha jut szentkép, ekkor is osztogathatunk — ha nincs elég (valamit tartalékolni kell belőle), akkor azoknak juttassunk, akiknek feltétlenül kell adnunk. Pl. ha zárdatemplomban miséztünk, az összes ottani apácának. Ez a juttatás történhetik utólag is, hogy a többieket meg ne bántsuk.

3. Az ilyen pótprimíciák előkészítése kapcsán — mutatis mutandis — több elvet érvényesíthetünk a P-val kapcsolatban mondottak közül.

4. Az „*infra octavam*” miséknek megvan a maguk *külön pedagógiája*. Nemcsak a hely és hívek szempontjából (pl. a *succrescentia* érdekében kitűnően használhatók, a papi hivatásról szóló szentbeszéddel), hanem az intenció szempontjából is. Felajánljuk szeretteinkért, kedves halottainkért, nagybetegért, jószándékra és í. t. Természetesen előzőleg közöljük az érdekeltekkel, hogy megjelenhessenek. Nem *ratione iustitiae*, hanem a mélyebb papi lelkiség, finomság, stílus szempontjából tartják elítélendőnek a mindjárt pénzért való misézést — és joggal. Épp az ilyen pótprimíciák, nemes célra fel-

ajánlva (esetleg épp azoknak szándékára, ahol misézünk, pl. apácakápolna esetében) eleve kizárják még a látszatát is annak, hogy pénzért, stipendiumért misézünk már az első héten.

5. Ha nem is azonnal a primícia után, de *záros határidőn belül válaszoljunk* az üdvözlésekre s pótoljuk az elmaradt szóbeli köszönetet a P. (vagy pótprimícia) jótevőinek. Ha nem adtunk a P. alkalmával, akkor pótlólag küldjük szebb, esetleg kézírással dedikált szentképet, feltüntetve a megajándékozottnak nevét vagy szerepét (pl. Szeretett manuactoromnak, diakonusomnak stb.).

6. Ha valaki köszönőkártyákat nyomtatna, azokra ugyanaz a szabály érvényes, mint a meghívókra (lásd II. 1.). Tehát lesz, aki csak a nyomtatott köszönőkártyát kapja, egyesekét aláírjuk, másokénál hozzáfűzünk néhány meleg szót (pl. „Hálás szeretettel N. N.”), ismét másoknak külön levélben mondunk köszönetet. Feljebbvalóknak nyomtatott válaszkártyát küldeni a legnagyobb fokú neveletlenség volna. De egyébként is, ha néhány szóról is van szó, lehetőleg írjuk alá legalább

nevünket sajátkezűleg, ebben van valami meleg, személyes gesztus. Jó ilyen téren példát, stílust mutatni ebben a rideg, elgépiesedő világban (amikor pl. nem ritka, hogy bensőséges és gyászmisék felajánlását is jelző részvétnyilvánításunkra nyomtatott névkártya a köszönet e világ fiai részéről). Legyünk a lélek emberei, neveljünk példánkkal.

7. A lelkiesség vonalán viszont nem eshetünk az *ellenkező túlzásba*, ne akarjunk mindent „lelki borralalóval” elintézni. Így pl. a sekrestyés joggal elvárhat valamelyes pénzadományt; ha a kántor szegény, adjunk neki vagy gyermekének hasznos, gyakorlati ajándékot és i. t.

8. Gondosan rakjuk el *megmaradó primíciái szentképeinket* — és eleve gondoskodjunk is arról, hogy maradjon. Ne is csak egy-kettő, hanem pár száz. Nagy örömet fogunk majd velük később, évek múlva diákjainknak, híveinknek, ministránsainknak okozni. Nagy megbecsülésnek veszik az ilyet. Gazdálkodjunk velük — ha az Úristen élnünk enged — ezüstmisénkig. Akkor újra kezdhetjük . . .

9. Primíciánk *évfordulóján* adjunk há-

lát annak kegyelmeiért, ha lehet, misézünk primíciás oltárunkon. De nem mondhatunk commemoratiót ezzel kapcsolatban. Ez csak a felszentelés napjának — s így a tulajdonképeni első misézésünk napjának — évfordulóján van megengedve (Pro seipso sacerdote). Ne feledkezünk meg erről, ámbár a tapasztalat azt mutatja, hogy a papok sokkal jobban emlékeznek újmiséjük napjára, mint a felszentelés dátumára. Az ilyen megemlékezések elmélyítik papi öntudatunkat — s minden hálaima új hivatásbeli segítő-kegyelmek kieszközlője lehet.

Kedves Testvér, a végére érve, fogadd megértéssel az elmondottakat. Ne láss bennük kicsinyességet, aprólékoskodást, fontoskodást. Ha a dolgok mélyére nézel, lehetetlen észre nem vened, hogy itt végelemzésben minden a papi lelkiség elmélyítését, öntudatosítását, illetve a királyi papság szellemének kisugárzását, tükrözését szolgálja. S egyben a nemes formákra, lelket sugárzó stílusra oktatást is. A szent út első állomásán is történjék

minden az egyre mélyebb kegyeletes lel-
kület kialakítására — ad maius pietatis
incrementum.

F ü g g e l é k

*Benedictiones**

Benedictiones generales super quemcunque

*Benedicat Te Omnipotens Deus, Pater
† et Filius et Spiritus Sanctus. Amen.*

*Benedictio Dei Omnipotentis, Patris †
et Filii, et Spiritus Sancti descendat super
te (vos) et maneat semper. Amen.*

*Per impositionem manuum mearum
et invocationem omnium Sanctorum bene-
dicat te (vos) omni benedictione coelesti*

* Az áldás-formulákat lásd Mihályfi Á.: „A nyilvános istentisztelet”, Bp. 1933., 534. és Hegedűs Imre: „A római katolikus egyházi szertartás kézikönyve”, Budapest, 1891. 271—4.

et terrestri omnipotens Deus, Pater † et Filius et Spiritus Sanctus. Amen.

Pro sacerdote

Ignem sui amoris accendat Deus in corde tuo, exaudiat te in die tribulationis tuae, protegat te nomen Dei Jacob, mittat tibi Dominus auxilium de sancto, et de Sion tueatur te.

Tribuat tibi Dominus spiritum sapientiae, intellectus, scientiae, consilii, fortitudinis, pietatis ac timoris Domini. Illuminat vultum suum super te, memor sit omnis sacrificii tui, et holocaustum tuum pingve fiat; tribuat tibi Dominus longitudinem dierum ut videas bona Jerusalem cunctis diebus vitae tuae. Tribuat tibi Dominus omnia secundum cor tuum, et omne consilium tuum confirmet; impleat Dominus omnes petitiones tuas ad salutem animae tuae, det tibi Dominus longitudinem dierum et finalem gratiam.

Et omni benedictione coelesti, et terrestri benedicat te Pater, † et Filius et Spiritus Sanctus. Amen.

Pro clerico

Ignem sui amoris . . .

Adimpleat omnes petitiones tuas Dominus, ad salutem animae tuae. Tribuat tibi Dominus longitudinem dierum, ut videas bona Jerusalem cunctis diebus vitae tuae. Det tibi spiritum sapientiae, intellectus, scientiae, consilii, fortitudinis, pietatis, ac timoris Domini, ut sis sacerdos secundum cor Dei.

Et omni benedictione . . .

Pro patre et matre

Ignem sui amoris . . .

Accipe pater (mater) benedictionem a filio, qui tibi sit baculus senectutis tuae, tribuat tibi Dominus de thesauro suo abscondito gratiam, impleat omnes petitiones tuas ad salutem animae tuae, det tibi secundum cor omnia, et omne consilium tuum confirmet, benedicat tibi in die tribulationes tuae, protegat te nomen Domini Jacob, et de Sion tueatur Te. Benedictus (benedicta) sis in omni opere tuo, invenias gratiam coram oculis Domini,

qui tribuat tibi longitudo-
nem dierum, ut
videas filios filiorum tuorum de genera-
tione in generationem, sanctam pacem
super Israël; benedicat te Dominus bene-
dictionibus coeli et terrae, et cum defe-
cerit te virtus tua, non derelinquat te
Dominus, merces tua copiosa sit in coelis,
centuplum accipias, et vitam aeternam
posideas, gratiamque finalem accipias.

Et omni benedictione . . .

Deo fratre et sorore

Ignem sui amoris . . .

Accipe frater (soror) benedictionem
a fratre tuo, quam Deus ratam habeat in
conspectu suo, et omnipotentia Patris
conservet te, sapientia filii illuminet te,
et caritas Spiritus sancti accendet te,
amore coelesti ardens terrena despicias,
et soli Deo servias, qui det tibi longitu-
dinem dierum vitae tuae, det tibi finalem
gratiam.

Et omni benedictione . . .

Pro infirmis

Ignem sui amoris . . .

Sanet te Deus et Dominus noster Jesus Christus; intercedat pro te Beata Virgo Maria, orent pro te omnes sancti beatorum spirituum ordines, interveniant pro te omnes sancti Dei, ut perfectam sanitatem corporis et animae consequaris, videasque bona Jerusalem omnibus diebus vitae tuae.

Et omni benedictione . . .

Benedictio in casu multitudinis populi

Ignem sui amoris accendat Deus in cordibus vestris, exaudiat vos in diebus tribulationum vestrarum, protegat vos nomen Dei Jacob. mittat vobis Dominus (auxilium de sancto, et de Sion tueatur vos.

Pax Domini nostri Jesu Christi, et virtus sanctissimae passionis, et signum sanctae crucis, et integritas B. Mariae Virginis, benedictio omnium Sanctorum, et suffragia Electorum sint in vobis, ut

inimicos vestros visibiles, et invisibiles,
maxime in hora mortis superare valeatis.

*Et omni benedictione coelesti, et ter-
restri benedicat vos Pater, et Filius, et
Spiritus † sanctus. Amen.*

Az áldás módja

A megáldandó feje fölé tartjuk kezünket, egymást érintő, lefelé fordított tenyérrel. Közvetlenül a megáldás előtt (a formulában † jelzi) mellünkhöz vonjuk s egymásnak fordított tenyérrel összetesszük kezünket és ezután adjuk az áldást, miközben balkezünket a szokásos módon mellünkhöz tartjuk. Az áldás közben lerajzolt kereszt síkja nem függőleges (mint a szentmise végén) és nem is vízszintes (mint a kehely fölött), hanem ferde irányú.

A papság, egészen közeli rokonok és barátok megáldása után kezünket vállukra téve s lehajolva Pax-ot adunk, majd jobbkezünk belső (szenteléskor krizmával megkent) részét csókra nyújtjuk (V. ö. III. 10—11.).

Tartalom

Előszó	3
I. Távolabbi előkészület	7
II. Közelebbi előkészület	16
III. A nagy napon	26
IV. A primícia után	33

FUGGELÉK

Benedictiones generales super quemcunque	40
Pro sacerdote	41
Pro clerico	42
Pro patre et matre	42
Pro fratre et sorore	43
Pro infirmis	44
Benedictio in casu multitudinis populi	44
Az áldás módja	45

KÖNYVEK PAPOK SZÁMÁRA:

- Gálos: **Krisztussal végig az éven.**
Az esztendő nevezetesebb ünnepeire egy-egy elmélkedés. Beszédanyagnak kitűnő.
Ára 12.—, kötve — — — 19.—
- Faragó: **Krisztus követségében járunk.** Rövid beszédek a szentleckéről. Miseközi prédikációnak elsőrangú.
Ára 9.—, kötve — — — 16.—
- Faragó: **Ezeket mondja az Úristen.**
Rövid miseközi beszédek a szent Evangéliumról — — 16.—
- Gálffy László S. J.: **Jezsuita szellem** — — — — 2.50
- Halász Pius: **Örök liturgia.**
Ára 8.—, kötve — — — 15.—
- **Szóthulló családok.** Kallódó gyermekek — — — — 25.—
- Korompay: **Apostolok iskolájában.** Ára 3.—, kötve — — — 8.—
- Kosztolányi: **Igy szeretett az Isten.**
I. rész. A négy evangélium és az apostolok cselekedeteiről szól. Ára 20.—, kötve — — 30.—

— Igy szeretett az Isten. II. rész. Isten levelei. Az apostolok levelei és a Jelenések könyvét magyarázza	— — — —	40.—
László: Az élet iskolája. Az év minden vasárnapjára kidolgozott beszédek. Ára 10.—, kötve		17.—
Lehodey—Müller: Isten kezében. Kitűnő anyag az isteni Gondviselésről. Ára 12.—, kötve		18.50
Laskay: Jellemkutatás	— — —	20.—
Müller: Aszkétika.	15.—, kötve	24.—
Misztika	18.—, kötve	28.—
— Jézus Szíve-tisztelet története.	Ára — — — — —	16.—
— Hiszek egy Istenben.		
I. rész	— — — — —	6.—
II. rész	— — — — —	5.—
Meschler: A lelki élet három alaptétele	— — — — —	6.—
Pákozdy: Kongregációs beszédek.	Ára 5.—, kötve — — — —	11.—
Plus: Papi elmélkedések. Az év minden napjára egy-egy frappáns, mély gondolatoktól átitott elmélkedés. Zsebalak. Gyönyörű, vékony papíron, karton kötésben ára 18.—, műbőrben		25.—

- Dr. Rajz Mihály: **Elmélkedések a Katekizmusból** — — — — 16.—
- Szunyogh: **Hét mennyei üzenet.**
Konferenciák. Kartonkötésben 5.—
Kötve — — — — — 11.—
- **Szent Péter Krisztus sziklája.**
Lelkigyakorlatnak is alkalmas
szentírási anyag 5.—, kötve 11.—
- **Szent zsolozsma.** Két kötetben.
Sok rajzzal illusztrált értékes
mű. Kartonkötésben 16.—, kötve 26.—
- Szabó József S. J.: **Szónoki tag-
lejtés.** Rengeteg ábrával.
Kartonkötésben 12.—, kötve 19.—
- Schmiedt Béla: **A fehér torony
hívei.** Egy falusi lelkipásztor
15 éves tapasztalatait hozza e
mű. Ára 10.—, kötve — — 17.—
- Schnattner: **Minden napunk Isten-
szolgálat.** I. kötet 10.—, II. kötet 12.—
Az év minden napjára rövid,
de tanulságos gondolatokat,
indításokat ad. Egy-egy szent-
írási mondathoz kapcsolja tar-
talmassá gondolatait. A lélek sok
erőt és vigasztalást merít e
könyvből.
- Rogács: **Lélekben és igazságban.**
Elmélkedések papoknak — — 40.—

Ára: 3 — forint.

Koszter atya: Lépcsőima. A kitűnő pedagógus és író a szentmisét magyarázza meg a maga érdekes és dramatikus előadási módján. A szentmise egyes szövegei köré fonja elmélkedéseit, útmutatásait és lelkeségi elveit — — — — —	30.—
Dr. Erdey Ferenc: Sacerdotium aeternum. Lelkigyakorlatos elmélkedések kispapok számára, de a Főtisztelendő papság számára is értéket jelent — —	6.—
Dr. Záborszky István: Az Alter Christus eszménye felé. Papnövendékek számára írt gyakorlati könyv. Ára 6.—, kötve	10.—
Túrmezei Ferenc: Munkafüzet elsőáldozók részére. Sok képpel, rajzzal illusztrált segédkönyv. Gyermeknek kezébe való. Ára — — — — —	4.50
Csodás érem ára — — — — —	—30
100 darab — — — — —	20.—
Skapuláré felvételi-lap — —	—30
Szűz Mária vállruhájának viselését éremmel is lehet pótolni. A skapuláré érem: egyik felén a Kármelhegyi Szűzet a skapuláréval, másik felén Jézus Szívét ábrázolja. Ára —.30, 100 darab — — —	20.—